

Voorstel voor een transitiereserve en transitie-investeringsplannen voor de grote vervuilers

Marija Bartl, Nena van der Horst

Achtergrond

Uit onderzoek van Milieudefensie is gebleken dat geen van de 29 grote vervuilende bedrijven een goed klimaatplan heeft. Dit is niet alleen een groot probleem voor de maatschappij, maar ook voor deze bedrijven zelf. Hun huidige bedrijfsmodel is immers onhoudbaar in de toekomst, en wanneer zij niet fundamenteel veranderen zullen ze te maken krijgen met gestrande activa. Als de transitierisico's niet worden aangepakt, dreigen bedrijven met een hoge uitstoot uiteindelijk failliet te gaan. Dit komt nog bovenop alle andere gevolgen van een grote klimaatramp.

De huidige financiële en ondernemingsrechtelijke structuren zijn gericht op winstuitkeringen op de korte termijn, en zijn daardoor weinig stimulerend voor langetermijninvesteringen in de duurzaamheidstransitie. Tegelijkertijd betaalt de belastingbetaler de rekening voor de transitie van deze bedrijven, in de vorm van overheidssteun aan deze bedrijven voor de duurzaamheidstransitie. Hier komt nog bovenop dat grote vervuilende bedrijven te groot zijn om te vallen, en dus uiteindelijk zouden kunnen rekenen op bailouts door de overheid. Dit betekent dat de kosten van klimaatvervuiling worden betaald door de maatschappij, terwijl de aandeelhouders en bestuurders van de grote vervuilers ervan profiteren.

Voorstel: transitiereserve & transitie-investeringsplannen

Dit voorstel beoogt de transitierisico's voor grote vervuilende bedrijven aan te pakken en tegelijkertijd de kosten daarvan bij deze bedrijven zelf neer te leggen. Hiertoe worden twee nieuwe wettelijke verplichtingen voor grote vervuilers voorgesteld. Ten eerste moeten de grote vervuilende bedrijven verplicht worden een **transitiereserve** te creëren. Deze transitiereserve moet waarborgen dat deze bedrijven voldoende middelen op hun balans laten staan om de kosten van een serieuze duurzaamheidstransitie te kunnen financieren.

Ten tweede moeten grote vervuilers verplicht worden een **transitie-investeringsplan** te ontwikkelen. Daarin worden de stappen geschetst die nodig zijn voor een succesvolle transitie en worden de kosten van elke stap begroot. Deze transitie-investeringsplannen gaan verder dan enkel het stellen van doelstellingen voor het verlagen van CO₂-uitstoot. In de plannen worden namelijk ook de specifieke investeringen vermeld die het bedrijf gaat doen om deze doelstellingen te bereiken.

Implementatie

Deze twee voorstellen kunnen worden ingevoerd in het Nederlandse vennootschapsrecht. De transitiereserve moet de vorm krijgen van een **wettelijk verplichte statutaire reserve**. Hiermee worden deze bedrijven verplicht **om een bepaald bedrag op hun balans te houden** voor een specifiek doel: de duurzaamheidstransitie. Deze reserve mag niet worden aangewend voor dividenduitkeringen en inkoop van eigen aandelen. De omvang van de reserve kan het best worden bepaald aan de hand van de werkelijke kosten van de transitie op basis van de transitie-investeringsplannen.

Het **transitie-investeringsplan moet geformaliseerd en juridisch bindend zijn**, in ieder geval voor de 29 grootste vervuilers. Deze transitie-investeringsplannen moeten veel serieuzer zijn dan de huidige klimaatplannen van bedrijven, en daadwerkelijk gericht zijn op een fundamentele verandering van het bedrijfsmodel. De verplichting om een transitie-investeringsplan op te stellen zou deel uitmaken van de taken van de bestuurders van de bedrijven.

De transitiereserve en het transitie-investeringsplan zouden opgenomen kunnen worden in een nieuw toe te voegen onderdeel van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek, genaamd "Bepalingen voor rechtspersonen die als grote vervuilers zijn aangemerkt". De details kunnen worden uitgewerkt in een Algemene Maatregel van Bestuur.

Impact

Deze voorstellen hebben meerdere beoogde voordelen. Ten eerste verplichten zij grote vervuilers om de kosten van hun eigen transitie te financieren door middel van niet-fiscale maatregelen. Dit vermindert de 'moral hazard' van het vertrouwen op bail-outs door de overheid. Ten tweede stimuleren deze maatregelen langetermijndenken, door bedrijven aan te moedigen hun activiteiten toekomstbestendig te maken en verantwoordelijkheid te nemen voor hun impact op het klimaat en de maatschappij. Dit is in overeenstemming met de huidige ontwikkelingen in EU-wetgeving. Ten derde maken deze voorstellen klimaatplannen transparanter en geloofwaardiger, omdat zij bedrijven wettelijk verplichten om te laten zien hoeveel geld er daadwerkelijk nodig is voor een fundamentele transitie van hun bedrijfsmodel. Hiermee vergroten deze voorstellen de transparantie van grote vervuilers tegenover hun aandeelhouders en de Nederlandse overheid. Dit maakt beter overheidstoezicht mogelijk en stelt investeerders beter in staat om keuzes te maken op basis van de transitieplannen van bedrijven.

European Research Council
Established by the European Commission